

Veiligheid van vaccinaties

Het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) zorgt ervoor dat kinderen worden gevaccineerd om gevaarlijke ziekten als difterie, kinkhoest, pneumokokken, mazelen, polio en baarmoederhalskanker te voorkomen. Vaccinatie is dus een voorzorgsmaatregel en het zijn meestal gewone, gezonde kinderen die de prikken krijgen. Bij vaccinatie is er een kans op bijwerkingen. Het is belangrijk te weten dat de vaccinaties in het RVP, ook al zijn er soms bijwerkingen, veilig zijn. Ook wegen de bijwerkingen niet op tegen de gevaren die de ziekten zelf met zich mee kunnen brengen.

vermenigvuldigen, beginnen eventuele bijwerkingen pas 5 tot 12 dagen na de vaccinatie. 5 tot 10% van de kinderen krijgt na de eerste BMR-prik een bijwerking. Ze worden dan hangerig, krijgen koorts en/of huiduitslag. Na 1 tot 2 dagen is dat vaak weer voorbij. Sommige kinderen krijgen hoge koorts en heftige uitslag. Kinderen die daar gevoelig voor zijn, krijgen soms een koortsstuip door de koorts van de BMR-prik. Dat is echter zeldzaam en komt voor bij 1 op de 5.000 tot 10.000 kinderen. 1 op de 25000 kinderen krijgt na de eerste BMR-vaccinatie een tijdelijk tekort aan bloedplaatjes.

Als er op de dag van de vaccinatie bijwerkingen optreden, zijn die het gevolg van de meningokokken C-prik die tegelijkertijd wordt gegeven. Meestal zijn die klachten mild. Eventuele heftige bijwerkingen van de meningokokken C-prik zijn makkelijk te onderscheiden van de eventuele bijwerkingen van de BMR-prik omdat ze sneller na de vaccinatie optreden.

DKTP-, DTP- en BMR2-vaccinaties Eventuele klachten na de DKTP-vaccinatie op 4-jarige leeftijd en de DTP-prik met 9 jaar zijn over het algemeen milder en komen minder vaak voor dan bij de vroege DKTP-Hib-prik. Dat komt omdat de samenstelling van het vaccin anders is en omdat de kinderen bij die vaccinaties ouder zijn. Ook de tweede BMR-prik geeft meestal weinig bijwerkingen. Wat wel vaker voorkomt bij oudere kinderen, is flauwvallen. Ze kunnen daarbij verwondingen oplopen, dus goed opletten.

HPV- vaccinaties Eventuele klachten na de HPV-vaccinatie zijn in het algemeen mild. Meisjes kunnen last hebben van

pijn, jeuk, een rode huid of een verdikking op de prikplek. Ook kunnen zij koorts of hoofdpijn krijgen. Bij oudere kinderen komt flauwvallen vaker voor.

Bijwerkingen verdwijnen spontaan Voor alle bijwerkingen geldt dat ze spontaan verdwijnen en zelden of nooit blijvende schade aanrichten, hoe bedreigend ze er ook uitzien. Zo veroorzaken de vaccinaties geen hersenbeschadiging, ontwikkelingsachterstand, epilepsie, diabetes, autisme of overlijden (zoals wiegendood).

Wat te doen bij klachten Om klachten na vaccinatie te voorkomen, of om klachten en ernstige verschijnselen goed op te vangen, kunt u het best het volgende doen:

- Masseer de prikplek(ken) direct na de vaccinatie. De entstof die in de spier gebracht is, verspreidt zich dan sneller en de kans op roodheid, zwelling en pijn rond de prikplek wordt zo kleiner. Bovendien leidt masseren het kind af, waardoor het misschien korter huilt. Overigens helpt masseren niet bij de BMR-vaccinatie omdat deze vaccinatie niet in de spier maar onderhuids gegeven wordt.
- Leg liever geen natte lappen of ijskompresen op de prikplek. Dat kan zelfs extra klachten veroorzaken.
- Trek bij koorts uw kind wat kleertjes uit en leg het alleen onder een lakentje. Zo kan de temperatuur op een natuurlijke manier dalen. Bij koorts is paracetamol meestal niet nodig. Soms helpt afsponsen of een koel badje.
- Leg uw kind niet onder het dekbed bij uzelf in bed. Dat is veel te warm.
- Houd uw kind, als het braakt, op de buik met het hoofd opzij.

Zo voorkomt u dat er voedsel in de longen terechtkomt.

- Geef bij heftig huilen of duidelijke pijn die later op de prikdag optreedt, een paracetamol-zetpil. Doe dat, als het nodig is, daarna nog een of twee keer (telkens 4 tot 6 uur later). Leeftijd/dosering (raadpleeg voor oudere kinderen de bijsluiter bij de paracetamol):
  - 2 maanden of jonger: 60 mg per keer
  - 3-6 maanden: 120 mg per keer
  - 10-15 maanden: 240 mg per keer
- Schud uw kind nooit, ook niet bij verslikking of bij ademstopping. Schudden kan ernstige hersenschade geven. Als uw kind niet lijkt te reageren, kunt u het op de wangen tikken of onder de voetzool knijpen.
- Overleg met de huisarts als uw kind zieker is dan verwacht of als het vreemde verschijnselen vertoont.
- Laat uw kind onderzoeken, als u zich erg ongerust maakt. Dat hoeft niet thuis, maar kan ook bij de huisarts. Een kind met koorts mag over straat.
- Meld vreemde of heftige klachten die na de prik optreden altijd bij uw volgende bezoek aan het consultatiebureau of de GGD. De klachten kunnen dan voor registratie en nader onderzoek worden doorgegeven aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Dat is ook belangrijk als het na de laatste inenting gebeurt en u dus niet meer naar het consultatiebureau of de GGD gaat.

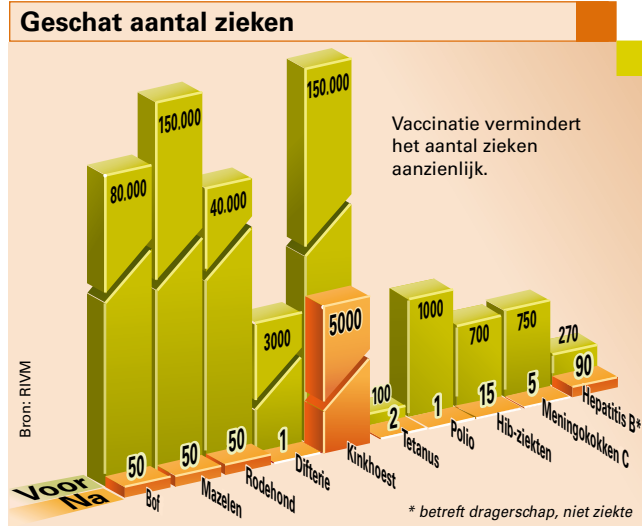
Rijksvaccinatieprogramma

De inentingen in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) bieden bescherming tegen ernstige infectieziekten. Het inenten brengt voor ouders geen kosten met zich mee.

Bedreigende infectieziekten Door de zeldzaamheid van de infectieziekten waartegen wordt gevaccineerd, zouden we bijna vergeten hoe bedreigend ze zijn. Zonder het Rijksvaccinatieprogramma kunnen de ziekten zo weer de kop opsteken. Dat blijkt wel uit de meest recente mazelenepidemie in Nederland (1999-2000) onder bevolkingsgroepen met een lage vaccinatiegraad. Deze epidemie leidde tot drie sterfgevallen. In 2004-2005 heerste er onder dezelfde bevolkingsgroepen een rodehondepidemie. Om dergelijke epidemieën tegen te gaan, moet ten minste 95% van de kinderen zijn gevaccineerd. Alleen dan voorkomen we dat vele kinderen en volwassenen ernstig ziek worden en daaraan blijvend letsel overhouden of zelfs overlijden.

Bijwerkingen van vaccinaties Als er bijwerkingen optreden als gevolg van de vaccinatie, zijn ze meestal mild. Het gaat bijvoorbeeld om een reactie van het weefsel rond de prikplek met roodheid, zwelling en pijn. Kinderen kunnen gaan huilen, koorts krijgen, zich hongerig voelen, onrustig slapen of juist heel erg slaperig worden. Dat hangt allemaal sterk af van de leeftijd waarop ze de prik krijgen. De klachten duren meestal kort. Soms krijgt een kind heftigere verschijnselen. Een enkele keer komt dat door een persoonlijke gevoeligheid, zoals bij koortsstuipen. Ook kan een kind flauwvallen als het de prik krijgt. Door de prik of door de koorts na de prik kan heel soms een ernstige ziekte aan het licht komen die al aanwezig was, maar nog niet was opgemerkt.

Intensieve veiligheidsbewaking Intensieve veiligheidsbewaking is een belangrijk onderdeel van het Rijksvaccinatieprogramma. De consultatiebureaus en GGD'en, waar de kinderen worden gevaccineerd, melden mogelijke bijwerkingen bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het RIVM registreert en onderzoekt de klachten. Er wordt bijvoorbeeld gekeken of ze verband houden met de samenstelling van vaccins, de gelijktijdige toediening van sommige vaccins, het aantal keren dat kinderen in totaal worden gevaccineerd of de leeftijd van de kinderen. Met de opgedane kennis en ervaring wordt het Rijksvaccinatieprogramma steeds verder verbeterd.

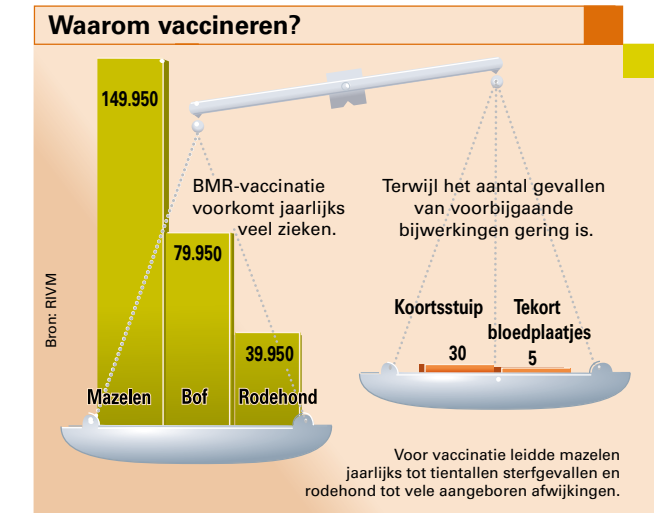
Het onderzoek naar bijwerkingen heeft aangetoond dat verschijnselen die kort na vaccinatie optreden, lang niet altijd iets te maken hebben met die vaccinatie. Kinderen krijgen de vaccinaties op een leeftijd waarop vele aandoeningen optreden. Deze kunnen toevallig optreden vlak na de prik en dan lijkt het alsof de vaccinatie

de oorzaak is. Dat is echter zelden zo. Er wordt in ieder geval altijd goed gezocht naar de oorzaak. Die wordt vaak gevonden, maar niet altijd. Er kan sprake zijn van een ziekte waarvan de oorzaak nog niet bekend is. Voor de ouders is dat soms erg onbevredigend.

DKTP-Hib- en Pneu-vaccinaties Ongeveer 30% van de kinderen krijgt min of meer last van de vaccinaties. Het gaat dan meestal om milde klachten zoals koorts, huilen, hongerigheid of verschijnselen rond de prikplek. Deze klachten ontstaan na enkele uren. Ze blijven doorgaans beperkt tot de dag van de vaccinatie en eventueel de volgende dag.

Soms treden op de dag van de vaccinatie heftige bijwerkingen op, die erg ongerust kunnen maken. Een voorbeeld is langdurig (meer dan 3 uur) onafgebroken en hevig huilen. Dat komt voor bij 1 op de 500 tot 2.000 kinderen. Heel zelden is sprake van zeer hoge koorts, vooral bij 1-jarige kinderen. Bij minder dan 1 op de 1.000 kinderen verkleuren de benen - vooral bij de eerste vaccinaties. Dit gebeurt ongeveer 3 à 4 uur na de prik en gaat meestal gepaard met hevig huilen. Bij minder dan 1 op de 1.000 kinderen is sprake van een collaps, ook vooral bij de eerste vaccinaties. Ze trekken plotseling wit weg, worden slap en reageren niet goed. Minder dan 1 op de 10.000 kinderen krijgt koortsstuipen. Als die optreden, is dat meestal na de vierde DKTP-Hib-vaccinatie. Koortsstuipen hebben te maken met een aangeboren aanleg daarvoor. Naast koorts door vaccinaties kan ook koorts door andere oorzaken een koortsstuip veroorzaken. Tegelijk met de DKTP-Hib-prik krijgen kinderen een vaccinatie tegen pneumokokken. De bijwerkingen die na deze vaccinatie

op kunnen treden zijn vergelijkbaar met de bijwerkingen van de DKTP-Hib-vaccinatie. Het tegelijkertijd toedienen van de 2 vaccins zorgt niet voor extra of ergere bijwerkingen, vergeleken met gescheiden toediening.

DKTP-Hib-HepB-vaccinaties De bijwerkingen van het DKTP-Hib-HepB-vaccin zijn het zelfde als de bijwerkingen van het DKTP-Hib-vaccin. Voor een beschrijving van de mogelijke bijwerkingen: zie bij DKTP-Hib en Pneu.

BMR1- en MenC-vaccinaties Tijdens de BMR-vaccinatie krijgen kinderen even een branderig gevoel, waardoor ze kunnen gaan huilen. De bijwerkingen na de BMR-prik zijn meestal mild en duren kort. Omdat het BMR-vaccin verzwakte, levende virussen bevat die tijd nodig hebben om zich te